

Novejše obdobje, vezano na dogodke leta 1918 in 1919, pa predstavlja drugi del razstave. Leto 1919 za slovenske študente končno prinese težko pričakovano univerzo, ki pa se mora že kmalu spopadati z resnimi grožnjami po ukinitvi. V študijski razpravi avtorica Tatjana Dekleva razjasni okoliščine, v katerih se je rojevala nova slovenska univerza, in nakaže težave, ki so spremljale njeno ustanovitev. Izpostavi pomen Vseučiliške komisije in njenih predstavnikov ter s fotografijami prikaže prvih osemnajst profesorjev filozofske, pravne, tehnične medicinske in teološke fakultete in glavne predstavnike Vseučiliške komisije. Nerešeno ostaja vprašanje univerzitetne zakonodaje, saj je bila Univerza do leta 1930 urejena po srbskem zakonu iz leta 1905. Posebni zakon, ki bi urejal delovanje ljubljanske univerze, ni nikoli izšel, saj se je že marca 1920 začel pripravljati enoten univerzitetni zakon za vse univerze v državi, ki pa se je začel izvajati šele leta 1930. Poleg reševanja univerzitetne zakonodaje je Univerza ob pričetku morala najti primerne prostore za svoje delovanje. Ob ustanovitvi ni imela lastnih prostorov, zato ji je vlada namenila stavbo Deželnega dvorca, kjer sta se nastanili Filozofska in Pravna fakulteta ter univerzitetni uradi, tehnika pa je sprva gostovala v Obrtni šoli in v prostorih Realke. Za Teološko fakulteto je Univerza sklenila najemno pogodbo za Alojzijevisče, Medicinska fakulteta pa se je naselila v prosekuri Deželne bolnišnice. Nekaterim profesorjem je bilo potrebno poiskati prostore za bivanje, študentom pa priskrbeti primerno literaturo za študij. Podkomisija, ustanovljena pri Vseučiliški komisiji, je reševala vprašanje bodoče univerzitetne knjižnice. Fakultete so za potrebe študentov in profesorjev ustanovljale lastne knjižnice. Kljub vsem tem težavam pa se je v prvi semester študijskega leta 1919/20 vpisalo 694 študentov. Ob vpisu so morali predložiti dekanu fakultete zrelostno spričevalo oz. odhodno spričevalo, če je bil dijak že vpisan na drugi fakulteti. Ko so bili izpolnjeni vsi pogoji za vpis, je dekan potrdil sprejemni list in sledil je vpis v univerzitetno matriko. Tudi za vpis izrednih študentov je veljal isti vpisni postopek, le da niso imeli indeksa in so predavanja vpisovali v poseben obrazec. Po avtorjevih ugotovitvah se je največ študentov vpisalo na Filozofsko fakulteto. Glede narodnostne sestave so bili poleg Slovencev še 1 Srb, 23 Hrvatov, 1 Nemeč, 1 Poljak, 1 Rus. Med njimi je bila tudi velika starostna razlika, saj jih je polovica prihajala neposredno iz srednjih šol, preostala polovica pa večidel s tujih univerz. Najmlajši so bili študenti medicine. Vsi ti študenti so bili del naše Univerze, katere prvi koraki so bili predstavljeni tako na razstavi, ki je bila lično oblikovana z izbranimi fotografijami jezuitskega kolegija, ljubljanskega liceja, matrikami, sezname predavanj, spričevali, diplomami, fotografijami prvih profesorjev ljubljanske univerze in drugim arhivskim

gradivom, kot v katalogu, ki vsebuje še seznam razstavljenega gradiva in prevoda v angleški in nemški jezik. Pričujoča razstava je svoje mesto za postavitev našla v sejnih prostorih univerze, kjer je bila na ogledu od decembra 2009 do februarja 2010.

Tea Anžur

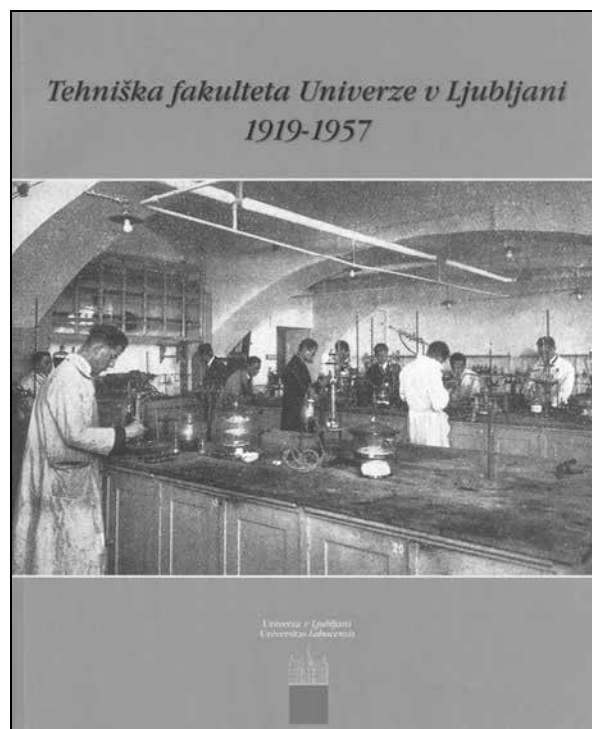
Tehniška fakulteta Univerze v Ljubljani 1919–1957. Razstava Zgodovinskega arhiva in muzeja Univerze v Ljubljani. Ljubljana, 29. 11. 2010 – 30. 11. 2011.

Slavnostim ob Tednu Univerze v Ljubljani se je Zgodovinski arhiv in muzej Univerze, tudi v letu 2010, pridružil s postavitvijo občasne razstave na hodniku pred Zbornično dvorano. Leto po slovesnem praznovanju devetdesete obletnice delovanja ljubljanske univerze je bila predmet zanimanja sodelavcev arhivsko muzejske službe na Univerzi ena od njenih matičnih fakultet – Tehniška fakulteta. Razstava je bila postavljena v obsegu, ki ga določajo trenutne tehnične možnosti. Od desetih razstavnih panojev sta dva posvečena obdobju pred ustanovitvijo Univerze, ostali pa razvoju Tehniške fakultete do leta 1957, ko je bila dokončno ukinjena. Razstavo spremlja obsežen razstavniki katalog, ki ga je skupaj z razstavo oblikoval Rogač RMW, d.o.o. Ljubljana. V katalogu prispevkoma Naravoslovje in tehnika na univerzah oziroma visokih šolah od 16. do 20. stoletja ter Tehniška fakulteta ljubljanske univerze sledi seznam razstavljenega gradiva, osrednja prispevka pa sta objavljena tudi v nemškem in angleškem jeziku.

Začetek razstave vsebinsko poseže v konec 18. in začetek 19. stoletja, ko so na univerzah in novonastalih tehniških visokih šolah nastale nove študijske discipline iz naravoslovja in tehnike. V splošnem tehnika ni bila predmet visokošolskega študija, na višjih šolah pa so se poučevale predvsem uporabne znanosti in so bile usmerjene v izobraževanje državnih uradnikov za civilne in vojaške službe. Ob prelomu v 19. stoletje je bila vzor tehničnega visokega šolstva Politehnična šola v Parizu. V drugi polovici 19. stoletja je občudovanje žela nemška izobraževalna politika. V začetku 19. stoletja ustanovljena politehnična inštituta v Pragi in na Dunaju sta se razlikovala od francoskega modela tehničnih šol.

Avstrijska vlada jima je priznala visokošolski položaj, študijski načrt pa je vseboval tudi znanstveno izobraževanje kot nezamenljivo osnovo izobraževanju za inženirski poklic, poleg tega pa je bil poudarek tudi na poklicno usmerjenih predmetih. V začetku 20. stoletja so tehnične visoke šole v Evropi kljub odporu univerz dosegle njim enak ali vsaj primerljiv položaj, vključno s pravico podeljevanja doktoratov. Na slovenskih tleh prve poskuse višješolskega pouka naravoslovja in tehnike zasledimo na jezuitski gimnaziji v Ljubljani sredi 18. stoletja, ko so realije kot neobvezne predmete med drugimi predavali profesorji Wulfen, Gruber in Maffei. Bernhard Ferdinand Erberg je po ukazu cesarice Marije Terezije v Ljubljani uvedel sodobni eksperimentalni pouk matematičnih in fizikalnih predmetov z novimi napravami za poskuse. Christian Rigler, zadnji rektor v Ljubljani pred razpustitvijo jezuitskega reda, je napisal znameniti učbenik o vojaški arhitekturi. Na ljubljanskem liceju je v okviru filozofskega študija pod vodstvom Janeza Krstnika Kersnika potekal nedeljski neobvezni pouk začetnih pojmov geometrije, mehanike ter drugih fizikalnih in kemičnih pojmov, ki je prerasel v obrtno-industrijsko šolo. Na francoskih Centralnih šolah s statusom univerze sta bili tudi študijski smeri za inženirje in arhitekto. Od srede 19. stoletja se je kot nov tip srednje šole, ki daje prednost naravoslovnim in tehničnim predmetom, tudi v Ljubljani uveljavila realka.

Študij tehnike na visokošolski ravni je bil v Ljubljani omogočen z ustanovitvijo univerze. Pobudo za čimprejšnjo ustanovitev tehniške visoke šole v Ljubljani je takoj po prevratu dalo Društvo inženirjev. Prvotno zamisel o samostojni tehniški šoli je kmalu nadomestila želja, naj bo, po zgledu ameriških univerz, ljubljanska tehnika ustanovljena na bodoči ljubljanski univerzi. Tehniška fakulteta je bila ustanovljena z Zakonom o Univerzi Kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev v Ljubljani 23. julija 1919 kot ena izmed njenih petih fakultet. Še pred ustanovitvijo so od maja do novembra potekala predavanja na visokošolskem tehničnem tečaju, na katerem so študenti poslušali snov prvega letnika Tehniške fakultete; to so bila prva univerzitetna predavanja v Ljubljani. Dne 31. avgusta so bili imenovani matičarji posameznih fakultet, za Tehniško fakulteto dr. Rihard Zupančič, dr. Karel Hinterlechner, dr. Maks Samec in dr. Milan Vidmar, ki so prevzeli organizacijo fakultete in priprave za čimprejšnji začetek dela. Potrebno je bilo zagotoviti primerne prostore, nastaviti ustrezen profesorski kader, pripraviti študijske načrte in izpitne rede. Redna predavanja na vseh petih oddelkih in geodetskem tečaju Tehniške fakultete so se začela decembra 1919. V obdobju med obema vojnoma se je Tehniška fakulteta nenehno soočala z grožnjami, da jo bo centralna oblast v Beogradu okrnila in celo ukinila. Razvoj fakultete je zavirala velika prostorska stiska, saj ob ustanovitvi ni imela svojega poslopja in je prvi dve leti gostovala v Obrtni šoli, predavanja pa so potekala tudi v Deželnem dvorcu in Realki. Že leta 1921 si je s podporo industrije in veliko požrtvovalnostjo samih profesorjev zgradila poslopje ob Aškerčevi cesti, ki mu je bil leta 1927 dodan prizidek. Istega leta je za svoje potrebe pridobila nedokončano poslopje Dečjega doma nasproti fakultetnega poslopja. Pred vojno so začeli graditi poslopja za kemijski, strojni in rudarski oddelek, ki so bila dokončana po vojni. Druga svetovna vojna je Tehniški fakulteti prizadejala veliko materialno škodo, saj so bili s strani okupatorskih vojsk nameroma uničeni njeni prostori in oprema. Že osvoboditvijo in željo novih oblasti po hitri industrializaciji in modernizaciji države ter s tem povezano potrebo po strokovnih kadrih je rasel tudi pomen Tehniške fakultete. V primerjavi s predvojnimi časom se je število slušateljev potrojilo, število učiteljev se je v prvih povojnih letih skoraj podvojilo, fakulteta pa se je razširila z novimi študijskimi smermi. Hiter razvoj je prinesel tudi organizacijske spremembe. Leta 1949 je bila Tehniška fakulteta ločena od Univerze in organizirana kot Tehniška visoka šola s šestimi fakultetami, ki je štiri študijska leta delovala kot samostojen zavod z rektorjem na čelu. Leta 1954 je bila z zveznim splošnim zakonom o univerzah ljubljanska univerza

obnovljena v celoti. Vanjo je bila vključena tudi Tehniška visoka šola, in sicer kot Tehniška fakulteta s šestimi oddelki. Tehniška fakulteta je dokončno ugasnila leta 1957 s sprejetjem zakona, ki je ustanovil tri tehniške fakultete: Fakulteto za arhi-

tekturo, gradbeništvo in geodezijo, Fakulteto za elektrotehniko in strojništvo ter Fakulteto za rudarstvo, metalurgijo in kemijsko tehnologijo.

Tatjana Dekleva